

BILTEN RG 35

Bilten Radne grupe za Poglavlje 35
Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji

NACIONALNI KONVENT

Nacionalni konvent o Evropskoj uniji predstavlja stalno telo u okviru kojeg se vodi tematski strukturirana debata predstavnika državne administracije, političkih partija, nevladinih organizacija, stručnjaka, privrede, sindikata i profesionalnih organizacija, o pristupanju Srbije Evropskoj uniji.

RADNA GRUPA 35

Cilj Radne Grupe za pregovaračko poglavlje 35 jeste da pomogne proces normalizacije odnosa i unapredi život građana Srbije i Kosova kroz zastupanje predloga praktičnih politika, konkretnih rešenja za implementaciju Briselskog sporazuma i kroz promociju vrednosti Evropske unije.

Radna grupa je otvorena za sve organizacije civilnog društva, profesionalna i akademska udruženja i pojedince-eksperte koji se bave ovom temom.

VELIKA OČEKIVANJA – KURTI IZMEĐU NARODA I ZAPADNIH PARTNERA

*Milica Andrić Rakić, menadžerka projekta
mandricraki@newsocialinitiative.org*

Birači na Kosovu su ovog Dana zaljubljenih izabrali osmi saziv Skupštine Kosova nakon konflikta. Ovaj saziv mnogi vide kao istorijski – prema očekivanjima većeg dela javnosti, odnos snaga u novoj Skupštini Kosova biće takav da će vlada koju podrži biti možda prva kosovska vlada koja će ispuniti četvorogodišnji mandat, a doneće i velike promene na unutrašnjem planu, posebno kada je u pitanju borba protiv korupcije.

Na čelu ove vlade biće Samoopredeljenje (LVV) i lista Vjose Osmani, bez ili sa „slabim“ koalicionim partnerom. Biće ovo druga vlada LVV u nešto više od godinu dana. Posle „Vlade nade“ dolazi i „referendumska vlada“ obe odrednice koje aludiraju na istorijsku važnost, a koja u prvom slučaju Kurtijeve 50-dnevne vlade u 2020. godini nije opravdala enormna očekivanja i euforiju dobrog dela glasača.

Međutim, ovog puta će naizgled biti drugačije, LVV i lista Vjose Osmani neće morati da strahuju od izdaje koalicionih partnera, a u nasleđstvo nisu dobili populistički balast kakav je onda bila 100% carina na uvoz robe iz Srbije.

Bez straha od izdaje, ali i bez partnera da deli odgovornost, LVV će samo biti odgovorno za sprovođenje obećanog, a

obećali su previše, smatraju konzervativniji analitičari u Prištini. Prvi dani nakon istorijskog rezultata LVV koje je 14. februara odnelo najviše glasova u proteklih osam izbornih ciklusa i više od svih drugih stranaka koje predstavljaju većinsku populaciju zajedno, Aljbin Kurti najavio je uspostavljanje javnog fonda za zdravstveno osiguranje, produžetak plaćenog porodiljskog odsustva, naknadu za nezaposlene porodilje, univerzalnu šemu dečijeg dodatka i povećanje postojeće šeme za dečiji dodatak.

Na opaske da će radi tih planova morati da poveća porez kosovskim privrednicima, Kurti iznosi plan da reformom sudstva obezbedi pravnu sigurnost i poveća investicije albanske dijasporu u kosovsku privredu.

Kurtiju će za reforme trebati godine, ali za nastavak dijaloga neće imati taj luksuz, poruke su koje pristižu i iz Brisela i iz Vašingtona.

A novi balans biće uspostavljen i u dijalogu sa Beogradom, smatraju na Kosovu, računajući da će stabilna vlada ići u prilog glavnom kosovskom pregovaraču i očekujući da će se na taj način obezbediti bolji balans odnosa moći između Vučića i Kurtija. Moguće je da i međunarodna zajednica vidi jedinstvenu priliku za postizanje, ali i sprovođenje sveobuhvatnog sporazuma o normalizaciji,

sada kada je Kosovo na pragu da dobije vladu koja uživa veliko poverenje i podršku. Nekredibilnost je bila karakteristika kosovskih pregovarača koju je srpska strana uspešno koristila kako bi jačala svoju poziciju u pregovorima, a Kosovo će najzad biti u prilici da sa dozom sigurnosti predstavi pregovarački tim koji, ukoliko postigne sporazum sa Beogradom, može garantovati i sprovođenje tog sporazuma.

Zato će se uz balans odnosa snaga izjednačiti i pritisak na kosovsku stranu da i sprovede otvorene tačke iz prethodnih ciklusa pregovora, najpre Zajednicu srpskih opština, ali i dođe do konačnog sporazuma. Koliko će srpska strana uspeti da istraje u nameri da taj sporazum bude zasnovan na kompromisu, šta god kompromis bio, zavisice od ucenjivačke moći posrednika u dijalogu i njihove spremnosti da je uopšte upotrebe.

Ono što se, kako stvari sada stoje, neće menjati, je uloga kosovskih Srba u dijalogu – nju iznova ne predviđa nijedna od strana. Kurti, međutim, ima plan i za kosovske Srbe, najavljuje ono što je i ranije – pokretanje „unutrašnjeg dijaloga“ sa građanima srpske nacionalnosti. Njegova teza je da su problemi srpskih i albanskih poljoprivrednika isti i da oni žele da razgovaraju o rešenju tih pitanja.

Dok šalje ovakvu poruku kosovskim Srbima, njihovim političkim predstavnicima šalje drugačiju. Srpska lista biće deo Kurtijeve vlade u razmeri u kojoj to zahteva kosovski ustav, ali oni neće biti partneri. Kurti Srpskoj listi osporava legitimitet i optužuje je za nedemokratsku i apsolutnu kontrolu zajednice. On nije usamljen u ovim kritikama, navodi o krađi izbora, pritiske na glasače, pretnje, pa čak i optužbe za ubistvo Olivera Ivanovića i niz bezbednosnih incidenata protiv ovog i drugih opozicionih lidera, godinama se pripisuju Srpskoj listi. Svi ovi navodi, međutim, isto tako godinama ostaju bez odgovora Kosovske policije i pravosudnih organa.

Tako ispada da se represija nad srpskom zajednicom dešava samo u medijima. Tu se vrše uviđaji, istrage, suđenja, bez efekta čini se, jer isti ti navodi o pritiscima ne jenjavaju. Uverenje da srpska zajednica ipak jeste neslobodna preovladava, do mere da većinska zajednica na Kosovu zaboravlja da je stav srpske zajednice protiv integracije u kosovske institucije mnogo tvrdi od onog Srpske liste.

Demokratizacija srpske zajednice dovela bi i do većih problema u sprovođenju briselskih dogovora, a svest o ovome verovatno je i jedan od razloga zbog čega izostaje ozbiljniji pritisak međunarodne zajednice da se kosovske institucije pozabave izbornim procesom u srpskim sredinama.

Isto to je i razlog zašto Kurti neće moći da pokrene unutrašnji dijalog sa srpskom zajednicom na Kosovu bez podrške Srpske liste. S druge strane, ovo je i jedina prednost sa kojom će, po svemu sudeći, Srpska lista moći da trguje sa LVV u narednom periodu.

Za razliku od prethodnih godina, sledeća kosovska vlada neće zavisiti od glasova Srpske liste, a uz podršku drugih opozicionih partija za koju Kurtijevi saradnici tvrde da je imaju, od Srpske liste neće zavisiti ni izbor kosovskog predsednika.

Tako će se Srpska lista naći u nešto lošijoj poziciji, izolovana i sa znatno umanjenim pregovaračkim potencijalom po pitanju formiranja institucija, ali sa nepromenjeno jakom pozicijom kada je u pitanju srpska zajednica na Kosovu i proces (dez)integracije.

INTEGRACIJA PRAVOSUĐA, GDE SMO DANAS?

Dušan Radaković, direktor
dusan.radakovic@acdc-kosovo.org

Integracija pravosuđa predstavlja jednu od najvažnijih tačaka Sporazuma o pravosuđu, koji su Beograd i Priština potpisali 10.februara 2015. godine. Naime, ovaj sporazum je proistekao iz Prvog sporazuma o principima normalizacije odnosa od 19.aprila 2013. godine.

Sprovođenje je formalno završeno integracijom sudija i tužilaca iz pravosuđa Republike Srbije na Kosovu, potpisivanjem svečane izjave pred Predsednikom Kosova, 24.oktobra 2017. godine. Tog dana je 40 sudija i 13 tužilaca potpisalo svečanu izjavu, nakon čega je i 119 zaposlenih potpisalo ugovore o radu.

Sporazum je predvideo da Osnovni sud u Mitrovici radi u dve zgrade - jednoj u Severnoj Mitrovici (gde se nalazi opšte krivično odeljenje i odeljenje za teška krivična dela) i zgradi u Južnoj Mitrovici (gde se nalaze parnično i odeljenje za maloletnike). Ovaj sud ima i sudske jedinice u Leposaviću, Zubinom Potoku, Vučitrnu i Srbici. Osnovno tužilaštvo radi u jednoj zgradi u multietničkom delu Severne Mitrovice "Bošnjačka mahala", koje se nalazi na

granici sa Južnom Mitrovicom. Takođe, po sporazumu predsednik suda je kosovski Srbin, dok je glavni tužilac kosovski Albanac. Što se tiče odnosa po etničkoj pripadnosti, sporazum predviđa ravnopravnost dve najveće zajednice, albanske i srpske. Tako na primer, u Osnovnom tužilaštvu radi 10 tužilaca Albanaca i 10 tužilaca Srba, dok je sporazumom predviđeno da u zgradi na severu radi 14 srpskih sudija i 11 albanskih sudija, dok je u zgradi na jugu obrnuta proporcija.

Jedna od novina u pravosudnom sistemu Kosova, koju je sporazum uveo, predstavlja osnivanje odeljenja apelacionog suda, koje se nalazi u Severnoj Mitrovici. U ovom odeljenju radi petoro sudija Srba i dvoje sudija Albanaca. Ovo odeljenje predstavlja jedino odeljenje kosovskog apelacionog suda i nadležno je za sve predmete u drugom stepenu sa teritorija četiri opštine na severu Kosova.

Iako je integracija formalno završena, mnoge tačke sporazuma nisu sprovedene ili su predmet sporenja dve strane. Od tih tačaka treba posebno izdvojiti sledeće:

1. Priznanje odluka sudova Republike Srbije na Kosovu. Iako je ovo predviđeno sporazumom i formirana radna grupa uz posredovanje USAID-a, nije napravljen nikakav pomak u tom smislu. Stoga, veliki broj građana i dalje ne može da ostvari prava koja su ustanovljena tim odlukama.

2. Nedovoljan broj prevodilaca. Imajući u vidu da je Osnovni sud u Mitrovici najveći multietnički sud na Kosovu, potreban je veći broj prevodilaca, kojih sada ima samo četvoro. Već tri godine, UNMIK finansira deset prevodilaca, dok je Sudski savet Kosova 1.februara raspisao konkurs za još četvoro prevodilaca, što je značajno ali nedovoljno, imajući u vidu broj predmeta koji zahtevaju prevođenje.

3. Neažurnost u imenovanju sudija. Za imenovanje dvoje penzionisanih sudija u Apelacionom odeljenju u severnoj Mitrovici je bilo potrebno godinu i po dana. U drugoj polovini 2020. još dvoje sudija Srba je manje u odeljenju zbog penzionisanja i prelaska u viši sud, dok će početkom marta i nadzorni sudija biti penzionisan. Sudski savet Kosova još nije raspisao konkurs za upražnjena mesta. Takođe, ovo odeljenje se suočava sa nedovoljnim brojem predmeta zbog odbijanja predsednika Apelacionog suda da ovom odeljenju dodeli na postupanje predmete zavedene pre 1.januara 2018. godine.

4. Još jedan problem, koji se tiče pravosuđa, iako ne njegov deo, je nedovoljan broj advokata iz srpske zajednice. Jedan od razloga je i nepriznavanje diploma sa univerziteta u Srbiji, što jednom broju mladih srpskih pravnika na Kosovu onemogućava polaganje pravosudnog ispita.

Ipak, i pored navedenih nedostataka i izazova, integracija pravosuđa je stvorila uslove za bolju vladavinu prava na severu Kosova, kao i veću pravnu i svaku drugu sigurnost građana. Da bi ta sigurnost bila na odgovarajućem nivou, potrebno je sprovesti preostale odredbe sporazuma, posebno tačku koja se tiče priznavanja sudskih odluka sudova Republike Srbije na Kosovu. Takođe, treba navesti da od trenutka kompletiranja integracije, mnoge međunarodne organizacije, uključujući USAID, UNMIK, GIZ, OSCE i druge pomažu integrisano pravosuđe kroz različite projekte. NVO Centar za zastupanje demokratske kulture je učestvovao u mnogim takvim projektima, samostalno ili kao partner u sprovođenju. Više informacija o projektima NVO ACDC možete naći na veb sajtu www.acdc-kosovo.org. Očigledno je da će ovakav vid podrške biti potreban i u narednom periodu.

YUCOM predstavio RG NKEU za Poglavlje 35 preliminarne rezultate drugog Izveštaja o implementaciji i efektima Sporazuma o pravosuđu

Radna grupa Nacionalnog konventa o EU za Poglavlje 35 je 25. februara 2021. godine održala sastanak na kome su predstavljeni preliminarni nalazi drugog Izveštaja o implementaciji i efektima Sporazuma o pravosuđu „Integracija srpskog pravosuđa u pravosudni sistem Kosova u kontekstu evropskih integracija i dijaloga Beograda i Prištine”.

Izveštaj je pripremio Komitet pravika za ljudska prava YUCOM u okviru projekta „Građanski monitoring za snažnije pravosuđe: faza 2”, uz podršku Balkanskog fonda za demokratiju i Ambasade Kraljevine Norveške.

Ovaj izveštaj, pored nalaza o tome kako je došlo do početka primene sporazuma i integrisanja srpskog pravosuđa u institucije Kosova, prikazuje trenutno stanje funkcionisanja sada integrisanih pravosudnih institucija tokom tri godine primene Sporazuma. Polazeći od nalaza prvog izveštaja, drugi izveštaj posebno obrađuje uključenost srpskih sudova u ostvarenju pristupa pravdi građana koji žive ili ostvaruju prava na teritoriji Kosova. Nalazi pokazuju da li je i u kojoj meri došlo do unapređenja pristupa pravdi građanima i građankama severa Kosova.

Sastanak je organizovan u okviru projekta „Nacionalni konvent o Evropskoj uniji 2020/2021, Poglavlje 35: Ostala pitanja – Kosovo” koji realizuje InTER uz finansijsku podršku Ambasade Kraljevine Norveške i Balkanskog fonda za demokratiju.

Komitet pravika za ljudska prava YUCOM će ključne rezultate Izveštaja predstaviti na konferenciji „Integracija pravosuđa u kontekstu dijaloga Beograda i Prištine i procesa pristupanja EU” koja će se održati 4. marta 2021. godine u 13h putem Zoom platforme. Vaše prisustvo ili prisustvo predstavnika/ca Vaše organizacije možete prijaviti putem e-mail-a office@yucom.org.rs ili telefonom na 0113344425 do 3. marta 2021. godine do 14h, kako biste dobili link za prisustvovanje sastanku. Na konferenciji će biti obezbeđen prevod, a sam izveštaj biće podeljen nakon konferencije.

BFPE: Kako Kurti vidi dijalog?

Tekst je prvobitno objavljen u Novom magazinu. Autor teksta je Marko Savković, izvršni direktor Beogradskog fonda za političku izuzetnost.

Nakon što je postalo jasno da je Bajden odneo pobjedu, politički akteri na Kosovu listom su pozdravili rezultate izbora, dok su lokalni mediji u analizama istakli kako je Trampova administracija bila naklonjena Beogradu. Kurti pre svih – Trampov izaslanik Grenel je, najzad, doprineo njegovoj smeni. Lider „Samoopredeljenja“ je snimio i kratak video uoči novembarskih izbora kojim je poželio uspeh Bajdena i njegovom timu.

Deluje da se ciljevi nove administracije neće menjati: ekonomska normalizacija i uzajamno priznanje. „Novo“ je da se ponovo insistira i na teritorijalnom integritetu. U međuvremenu su se desile dve stvari: dijalog je „restartovan“ u julu, uz podršku Nemačke i Francuske i novog specijalnog izaslanika, Miroslava Lajčaka; da bi zatim, 4. septembra bio potpisan „Vašingtonski sporazum“ koji, uprkos brojnim osporavanjima i kritikama, već nekoliko meseci proizvodi praktične posledice – od otvaranja kancelarije američke „razvojne banke“ (DFC) u Beogradu, preko „sporazuma o podsticanju investicija“ (eng. „Investment Incentive Agreement“) do uspostavljanja diplomatskih odnosa Izraela i Kosova 1. februara (koje je pozdravio i portparol Stejt dipartmenta, dakle nema govora o tome da nije podržano i od nove administracije). Pod pretpostavkom da je siguran pobednik predstojećih izbora, Kurti će morati da se odredi i prema jednom i prema drugom procesu.

On će svakako oformiti novi pregovarački tim i insistirati, još jednom, na principima koje je najavio 2019. godine: da nema sporazuma bez dijaloga (nije najjasnije na šta pod ovim misli); da ne može biti razgovora o razmeni teritorija; i da u takve razgovore ne mogu biti uključeni predsednici (misleći na Vučića i Tačija). Kako je Tači pod optužbom za ratne zločine, treći princip više nije aktuelan. Na webinaru u organizaciji univerziteta Harvard, 18. maja 2020, Kurti je podelu odbacio kao „opasnu“ i „rasističku“ ideju koja datira iz vremena konflikta 90-ih. Umesto razgovora o teritorijama, otvoren je za ekonomsku saradnju, obrazovanje i razvoj, ali u kontekstu „mini-Maršalovog plana“ za Zapadni Balkan kako bi se ovaj region „otrgao od stranih uticaja“. Veruje da takav plan može postati realnost samo ukoliko EU i SAD budu radile zajedno. (Ko će takav plan finansirati, u uslovima oporavka od pandemije, kada je EU već obećala 9 milijardi evra Zapadnom Balkanu kroz svoj investicioni plan, takođe je upitno.)

Tekst u celosti pročitajte [OVDE](#).

NVO AKTIV pokreće inicijativu za izmene i dopune zakona o upotrebi jezika na Kosovu

„Zakon koji postoji u praksi više ništa ne znači”, kaže Ognjen Gogić, menadžer projekta „Kreiranje dvojezičnog Kosova”, koji sprovodi NVO AKTIV iz Mitrovice. On je tokom prvog podkasta u okviru serijala „Moj jezik, moje pravo” naglasio da mnogi građani nisu svesni svojih zakonskih prava.

„Jedan deo sugrađana iz srpske zajednice jeste svestan svojih prava, drugi deo je manje sa njima upoznat. Ono što je zajedničko svima jeste da niko više ne pokušava da se bori za svoja prava. Čak i ukoliko su upoznati sa time da postoji Zakon o upotrebi jezika, oni iz iskustva znaju da to u praksi ne znači ništa. Ovaj problem je postao izražen poslednjih godina sa sve većom integracijom Srba u kosovski sistem i pre svega sa završetkom integracije pravosuđa. Tu su se pokazale sve manjkavosti tog zakona na koji se više niko ne poziva”, rekao je Gogić.

Vest u celosti, kao i podkast, dostupni su na [linku](#).

ACDC: „Zaštita imovinskih prava na Kosovu jedna od mogućih prvih tema nastavka dijaloga“

NVO Centar za zastupanje demokratske kulture – ACDC je u četvrtak, 25. februara 2021. godine organizovao konferenciju o zaštiti imovinskih prava na Kosovu, kao deo projekta „Poboljšanje učinka pravosuđa i pristupa pravdi na Kosovu - dalja pomoć integrisanim pravosudnim institucije na severu Kosova“, koji je podržao UNMIK, a sproveo ACDC.

Kada je u pitanju srpska zajednica, zaštita svojinskih prava na Kosovu je široka i važna tema, jer se različite informacije interpretiraju kroz različite institucije, naveo je izvršni direktor te organizacije, Dušan Radaković. „Govori se o 70.000-80.000 nerešenih slučajeva imovine srpske zajednice u kosovskim sudovima. Nama se svakodnevno javljaju ljudi koji imaju probleme sa imovinom. Prednjače ljudi iz pečkog i prizrenskog okruga, kao i oni iz centralnog i severnog Kosova, koji su imovinu izgubili na osnovu nekih fiktivnih ugovora koji su potpisani 1999, 2000. i 2001. godine u Ulcinju, Rožajama, Beranama...“, podseća Radaković.

Advokat Predrag Miljković kaže da je najveći problem u opštinama Peć, Đakovica, Prizren, Priština i Mitrovica - bespravno zauzimanje imovine.

„U Mitrovici je prisutan problem ‘Trepčinih’ stanova. Dešavalo se na primer da žena sasvim legalno kupi stan i odjednom stigne joj rešenje da je stan sporan, da je otkupljen od Trepče 90-ih godina, pa su je iselili iz tog stana. Takođe, imam klijente koji su sasvim uredno otkupili od Trepče 90-ih, renovirali ih, sređivali... Međutim, danas im stižu rešenja da su ti stanovi sporni, da tu neko drugi ima pravo korišćenja, da će ih iseliti... Dosta njih mi je reklo ‘dođe mi da prodam i da odem odavde. Kupio sam stan 1995-1996, dobio rešenje o otkupu, a sad odjednom moj stan, ne znam kako, više nije moj.’“, objašnjava advokat.

Vest u celosti je dostupna na [linku](#).

U Biltenu Radne grupe NKEU za Poglavlje 35 se iznose stavovi o pregovorima između Beograda i Prištine, prednostima i posledicama ponuđenih rešenja na stanje demokratije i društva u Srbiji, položaj i zaštitu etničkih zajednica na Kosovu, regionalnu stabilnost i pomirenje, Evropske integracije Srbije i druge važne teme od interesa za razvoj našeg društva. U biltenu se objavljuju tekstovi i stavovi članica Radne grupe, ali se daje mogućnost i drugim društvenim i političkim akterima da iznesu svoje stavove po pitanjima od značaja za Poglavlje 35. Bilten se objavljuje jednom mesečno, distribuira se putem elektronske pošte, i može da se preuzme sa internet stranice Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji, kao i sa stranice Instituta za teritorijalni ekonomski razvoj (InTER) koji koordinira radom Radne grupe za Poglavlje 35 i uređuje sadržaj biltena.

BILTEN RADNE GRUPE NACIONALNOG KONVENTA O EVROPSKOJ UNIJI ZA POGLAVLJE 35

Broj 38 (Februar 2021.)

poglavlje35@regionalnirazvoj.org

www.eukonvent.org

www.regionalnirazvoj.org

Mišljenja i stavovi izraženi u ovoj publikaciji ne odražavaju neophodno zvanične stavove Ambasade Kraljevine Norveške, Balkanskog fonda za demokratiju Nemačkog Maršalovog fonda SAD, kao ni Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji, niti InTER-a.